

Jenni Mäkelä

Leikkaajan ja ohjaajan yhteistyö fiktioituotannossa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto, Medianomi (AMK)

Elokuvan ja television tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

12.5.2023

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Jenni Mäkelä
Otsikko:	Leikkaajan ja ohjaajan yhteistyö fiktiotuotannossa
Sivumäärä:	20 sivua
Aika:	
Tutkinto:	Medianomi
Tutkinto-ohjelma:	Elokuva ja televisio
Suuntautumisvaihtoehto:	Leikkaus
Ohjaaja(t):	Lehtori Antti Pönni

Opinnäytetyössä tutkitaan leikkaajan ja ohjaajan välistä yhteistyötä ja suhdetta elokuvatuotannossa leikkaajan näkökulmasta. Aihetta tutkitaan kirjallisten ja verkosta löytyvien lähteiden, elokuva-alan ammattilaisten haastatteluiden sekä itsereflektion kautta.

Teoriaosuudessa avataan molempien osapuolien roolia ja merkitystä elokuvatuotannossa erikseen. Mitä erilaisia tehtäviä ja vastuualueita ohjaajalle kuuluu? Millaisia keinoja leikkaaja käyttää oman työnsä toteuttamisessa?

Opinnäytetyöhön kuuluu kolme teososaa, fiktiiviset lyhytelokuvat Levykauppa ja Boksi sekä dokumentaarinen lyhytelokuva Nyt kommentoin. Lyhytelokuvien leikkausprosessien kokemuksia vertaillaan haastateltavien kokemuksiin.

Opinnäytetyöhön haastateltiin kolmea alalla aktiivisesti toimivaa ammattilaista: leikkaaja Toni Tikkasta ja Joonas Louhivuorta, sekä ohjaaja Jojo Erholtzia. Heiltä kysyttiin leikkaajan ja ohjaajan välisestä työskentelystä ja sen käytännön tavoista sekä myös leikkaajan ja ohjaajan välisestä suhteesta ja siitä, miten se vaikuttaa elokuvaan.

Tämä opinnäytetyö avaa pitkässä yhteistyössä olevan työparin kommunikointia ja työparisuhteen kehittymistä ja sitä, miten nämä asiat voivat vaikuttaa elokuvan lopputulokseen. Jokaisen leikkaajan ja ohjaajan työskentelytavat ja niiden erilaiset yhdistelmät luovat erilaisia subjektiivisia kokemuksia. Opinnäytetyö avaa erilaisia vaihtoehtoja sekä yleisiä käytäntöjä, joita elokuvan leikkausprosessissa voidaan käyttää.

Avainsanat: leikkaaja, ohjaaja, leikkaus, ohjaus, jälkituotanto, yhteistyö, elokuvatuotanto

Abstract

Author(s): Jenni Mäkelä
Title: The Collaboration of the Editor and Director in Fiction Film Production
Number of Pages: 20 pages
Date:

Degree: Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme: Film and Television
Specialisation option: Editing
Instructor(s): Antti Pönni, Senior Lecturer

This thesis examines the collaboration of the editor and the director in film production from the editor's point of view. The subject is examined through literature, interviews of film industry professionals and self-reflection.

The theory part discusses the role and meaning of both parties in film production separately. What different tasks and responsibilities belong to the director? What kind of means does the editor use in executing their own work?

The thesis includes three projects, fictional short films *Levykauppa* and *Boksi*, and a documentary short film *Nyt kommentoin*. The editing processes of the short films are compared to the experiences of the interviewees.

Three active film industry professionals were interviewed for this thesis: editors Toni Tikkanen and Joonas Louhivuori, and director Jojo Erholtz. They were asked about the collaboration and relationship of the editor and director and how that affects the film.

This thesis examines the communication of these working partners and the development of their working relationship, and how these aspects affect the film. The working habits of each editor and director and the different combinations of those habits create different kinds of subjective experiences. The thesis discusses different alternatives and common practices that can be used in the editing process of film.

Keywords: editor, director, editing, directing, post production, collaboration, film production

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ohjaaja elokuvatuotannossa	2
3	Leikkaaja elokuvatuotannossa	5
4	Haastattelut	7
4.1	Yhteistyön aloitus	9
4.2	Luottamus	11
4.3	Konfliktitilanteet	13
4.4	Visioiden osuus	15
4.5	Mitä on leikkaaminen?	16
5	Pohdinta	17
	Lähteet	20

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö koostuu kirjallisesta osuudesta sekä kolmesta teososasta. Opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella elokuvan leikkaajan ja ohjaajan välistä yhteistyötä, henkilökemiaa ja luottamusta sekä sitä, mitä erilaisia käytäntöjä näiden kahden roolin välisessä yhteistyössä on. Miten leikkausvaihe alkaa? Miten luottamus syntyy? Vaatiiko hyvän lopputuloksen saaminen välttämättä saumatonta yhteistyötä tai täysin yhteneväisen vision, ja mitä tehdään konfliktin tullessa?

Sanotaan, että ohjaaja tekee ensimmäisen ohjausversionsa esituotannossa ja kuvauksissa. Vaikka elokuvan tekeminen vaatii tarkkaa suunnitelmallisuutta ja ennakkotyötä, asiat eivät aina mene suunnitelmien mukaan. Tarinankerrontaan ja juoneen liittyvät elementit ja keinot saattavat muuttua ja todennäköisesti muuttuvatkin merkittävästi tuotannon aikana erilaisten vastoinkäymisten ja uusien visioiden syntymisen myötä.

Jälkitöissä leikkaaja ei ainoastaan toimi ohjaajalle tukena näiden vastoinkäymisten korjaamisessa, parantamisessa, hyödyntämisessä sekä keskeneräisyyden sietämisessä, vaan ilmaisee myös oman tärkeän taiteellisen visionsa tarinasta. Näin syntyy elokuvan toinen ohjausversio, joka lopulta päättyy valkokankaalle yleisön nähtäväksi. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että leikkaajan sekä ohjaajan välinen työskentely toimii molemmin puolin, jotta teoksesta saadaan yhteneväinen ja toimiva kokonaisuus, joka herättää katsojassa tunteita.

Tähän vaaditaan syvää henkilökemiaa ja luottamusta, sellaista mitä missään muussa elokuvan tekovaiheessa ei ole. Minua kiinnostaa elokuvanteossa ihmisten väliset suhteet ja kommunikaatio ja se, miten ne auttavat tai hankaloittavat elokuvan taiteellisen puolen edistämistä. Leikkauksessa tämä korostuu erityisen hyvin, sillä leikkaaja ja ohjaaja ovat pitkässä yhteistyössä kahdestaan elokuvanteon vaiheessa, joka sitoo koko tarinan yhteen ja

määrittää, mistä se loppujen lopuksi kertoo. Tämän vuoksi päätin tutkia tätä aihetta, pääsääntöisesti leikkaajan näkökulmasta.

Opinnäytetyökokonaisuuteen kuuluu kolme teososaa, jotka olen leikannut; *Levykauppa*, *Boksi* ja *Nyt kommentoin*. Teokset ovat Metropolian elokuva- ja tv-alan opiskelijoiden tekemiä lyhytelokuvia. Kaikissa teososissa leikkaajan ja ohjaajan lähtöasetelma on erilainen; *Levykauppa*-teoksessa leikkaaja ja ohjaaja ovat työskennelleet ennenkin samassa asetelmassa, toisin kuin kahdessa muussa teoksessa *Boksi* ja *Nyt kommentoin*, joista jälkimmäinen on dokumentaarinen lyhytelokuva, muiden ollessa fiktiivisiä lyhytelokuvia.

Teoriaosuudessa käydään läpi leikkaajan ja ohjaajan roolia ja merkitystä elokuvan tekemisessä erikseen käyttäen lähteinä kirjallista ja verkosta löytyvää lähdemateriaalia sekä alan ammattilaisten henkilökohtaisia tiedonantoja. Tutkimusmenetelmänä käytän kahden leikkaajan ja yhden ohjaajan haastatteluita. Haastateltavina toimivat leikkaajat Toni Tikkanen ja Joonas Louhivuori sekä ohjaaja Jojo Erholtz. Lisäksi reflektoin omia kokemuksiani aiemmin mainittujen kolmen eri opinnäytteen teososan leikkaamisesta yleisluontoisesti vertaillen niitä haastateltavien kokemuksiin.

2 Ohjaaja elokuvatuotannossa

Elokuvan tekemisessä ei ole pieniä päätöksiä. Jokainen päätös joko edistää osaltaan hyvän lopputuloksen syntyä tai romahduttaa koko elokuvan minun niskaani kuukausien kuluttua. (Lumet 2004, 16.)

Elokuvatuotannon vaiheet voidaan jakaa karkeasti viiteen vaiheeseen: kehittäminen, esituotanto, kuvaukset, jälkituotanto ja levitys (Masterclass 2021). Ohjaaja toimii näissä jokaisessa vaiheessa yhdessä merkittävimmistä rooleista. Hän rakentaa joka vaiheessa eri ihmisten kanssa pieniä työyhteisöjä, joita yhdistävät samat teemat; ryhmä ihmisiä kokoontuu tekemään taiteellista työtä rajoitetulla aikataululla ja budjetilla. (Harvard Business Review 1977.)

Ohjaajan päivittäiset työtehtävät vaihtelevat laidasta laitaan tuotannon vaiheesta sekä koosta riippuen: käsikirjoituksen työstäminen, kuvauspaikkojen *scouttaaminen* eli etsiminen, näyttelijäkaartin ja työryhmän koostaminen sekä tarinan kehittäminen heidän kanssaan, kuvausten kiireessä paketin kasassa pitäminen sekä jälkitöiden johtaminen. Kaikkein tärkeintä koko tuotannon aikana on kuitenkin vastuu elokuvan taiteellisen ilmeen yhtenäisyydestä ja dramaturgiasta koko työryhmän tuodessa oman kortensa kekoon. (Rabiger 2008, 4.)

Elokuvaohjaaja Sidney Lumet painottaa kirjassaan sitä, kuinka ohjaajan tulee selvittää elokuvan teemat tarkasti:

Kysyn tässä kirjassa yhä uudestaan ja uudestaan: "Mistä tässä elokuvassa on kysymys?" Tässä vaiheessa riittääköön, kun sanon, että teema (elokuvan mistä) määrää tyylin (elokuvan miten). Teema määrää jokaisen seuraavissa luvuissa tehtävän valinnan yksityiskohdat. Minä työskentelen sisältä ulos. Se, mistä elokuvassa on kysymys määrää sen minkälaiset näyttelijät siihen valitaan, miltä se näyttää, miten se leikataan, minkälainen musiikki siinä on, miten sen äänityöt tehdään, minkälainen alku-, väli- ja lopputekstit siinä on ja - jos studio on hyvä - miten se lasketaan julkisuuteen. Se mistä elokuvassa on kysymys määrää sen, miten se tehdään. (Lumet 2004, 19.)

Ohjaajien tulisi kertoa elokuvissaan heitä ympäröivistä ideoista ja arvoista, sekä elokuvan tulisi kertoa ohjaajalle merkityksellisestä aiheesta. Muuten riskinä on, että lopputuloksesta tulee vain tekninen taidonnäyte ilman syvempää sanomaa. Jokaisen ihmisen elämä määrittelee, millaisia tarinoita he voivat kertoa ja millaista taidetta he voivat tehdä. (Rabiger 2008, 16–18.) Alkuvaiheessa ohjaajan tehtäviin kuuluu muun muassa käsikirjoituksen kehittäminen yhdessä käsikirjoittajan kanssa. He hiovat kaiken yläteemoista lähtien yksittäisiin repliikkeihin asti. On oleellista, että heillä on yhtäläiset visiot siitä, mistä käsikirjoituksessa on kyse, vaikka ihanteellista olisikin löytää kokonaan uusi merkitys jota kumpikaan ei osannut odottaa. (Lumet 2004, 41–43.)

Ohjaaja voi tuotannosta riippuen vaikuttaa työryhmän valintaan. Hänellä voi olla toiveita osastojen taiteellisista vastuuhenkilöistä eli *hodeista* (Head of Department), joiden kanssa hän haluaisi työskennellä. Vaihtoehtoisesti ohjaaja neuvottelee tuotanto-osaston kanssa, joka rekrytoi hoidit ja neuvottelee työ sopimuksista. (Lahtinen 2022.) Jokaisen työryhmän jäsenen tulee ymmärtää ohjaajan visio ja sitoumus tuotantoon, ja ideaalissa tilanteessa ne ovatkin työryhmällä samanlaiset kuin ohjaajalla. Tämä toki pätee enemmän taiteellisessa kuin teknisessä roolissa oleviin ihmisiin, mutta koko työryhmän usko projektin onnistumiseen on silti tärkeää työnteon sujuvuuden ja mielekkyyden kannalta. (Rabiger 2008, 334.)

Näyttelijä on yksi ohjaajan tärkeimmistä yhteistyökumppaneista, vaikka heidän työskentelytapansa ovatkin erilaisia: ohjaajan työ on erittäin itsetietoista ja analyttistä, kun taas näyttelijän työ on enemmän intuitiivista ja impulsiivista. Ohjaajan tulee osata tuoda näyttelijöistä esiin heidän paras suorituksensa ohjaamalla heitä hienovaraisesti oikeaan suuntaan, tiedostaen kaikki mahdollisuudet mihin näyttelijä pystyy. Näyttelijän ei kuitenkaan itse pidä olla liian tietoinen elokuvanteon teknisyyksistä, jotta hän pystyy antamaan mahdollisimman aidon ja spontaanin suorituksen. (Mackendrick 2004, 179–180, 194.)

Näyttelijöiden työ on erittäin haastavaa, sillä he ovat koko työryhmän tarkasteltavana, mikä saattaa tehdä heistä hyvin haavoittuvaisia ja kriittisiä itseään ja työtään kohtaan. Tällöin on äärimmäisen tärkeää, että kaikki ohjeistukset näyttelijöille tulevat suoraan ohjaajalta eivätkä keneltäkään muulta työryhmän jäseneltä. (Rabiger 2008, 223.)

Kuvauksissa ohjaajan tulee pystyä keskittymään useamman ihmisen työhön samanaikaisesti kovan paineen alla. Erilaiset haasteet ja mahdollisuudet ilmenevät tuotannon edetessä, jolloin ohjaajan tulee jatkuvasti kehittää ja soveltaa elokuvaa päässään, sillä työryhmän jäsenet tulevat ohjaajan paineista ja vastuusta huolimatta jatkuvasti kyselemään häneltä ajatuksia, kommentteja ja ohjeistuksia. (Rabiger 2008, 414–415.) Vaikka ohjaaja onkin elokuvan

taiteellisen ilmeen päättäjäksi, on myös tärkeää, että ohjaaja osaa antaa työryhmälle vapaudet toteuttaa itseään omilla osa-alueillaan. Työryhmän tulee vuorostaan osata toimia oma-aloitteisesti ja olla jatkuvasti ajan tasalla kuvausten tapahtumista ja kulusta tehden kuvauksista mahdollisimman sujuvat. (Rabiger 2008, 424.)

Jälkituotannon alkaessa ohjaaja on usein erittäin uupunut sekä mahdollisesti ahdistunut ja epävarma materiaalin toimivuudesta. He ovat usein hyvinkin tietoisia kuvauksissa tapahtuneista mahdollisista virheistä ja epäonnistumisista, mutta haluavat antaa itsestään itsevarman kuvan. Jos ohjaaja ei tunne leikkaajaa, hänellä saattaa olla hyvinkin sekalaiset tunteet leikkaajan ottaessa tuotannon vastuulle. Useimmiten leikkaajat tekevät ensimmäisen raakaleikkauksen hyvinkin itsenäisesti, jolloin ohjaaja voi tulla leikkaamoon tuorein silmin, mutta jotkut saattavat olla hyvinkin kontrolloivia ja ovat leikkaamossa päivät pitkät seuraamassa leikkaajan työskentelyä. Onko se miellyttävää, riippuu täysin leikkaajasta ja hänen työskentelytavoistaan ja tottumuksistaan. (Rabiger 2008, 448.)

3 Leikkaaja elokuvatuotannossa

Leikkaaja on elokuvanteossa herkkä ja nöyrä tulkki, kriittinen tarkastelija ja väsymätön tarinoiden kuuntelija. Hänen tehtävänsä on koostaa elokuvaan kuvatut ja äänitetyt materiaalit yhtenäiseksi tarinaksi käyttäen teknistä sekä taiteellista osaamistaan, keskittyen pienimpiin yksityiskohtiin sekä suureen kokonaiskuvaan. Leikkaajan on tunnettava perusteellisesti omat työkalunsa, elokuvan tekninen ja taloudellinen tuotantoprosessi sekä elokuvakerronnan kielioppi. (Pirilä & Kivi 2008, 7, 26–27.)

Leikkaaja päättää muun muassa rytmin, tempon, sekä paljon muita asioita, jotka vaikuttavat elokuvan tarinankerrontaan, juoneen ja tunneilmaisuun kokonaisuudessaan. Kaikki päätökset leikatessa tulee tehdä siten, että kuvauksissa tallennetusta materiaalista koostettu lopputulos tukee ja vahvistaa käsikirjoituksen kerrontaa. (Pirilä & Kivi 2008, 37.)

Hyvän leikkaajan piirteisiin kuuluu kärsivällisyys, tarkka järjestelmällisyys, ja avoimuus erilaisten leikkausratkaisujen kokeiluille. Hän mukautuu materiaalin mukaan ja etsii sieltä mahdollisuuksia, joita ei etukäteen välttämättä ole suunniteltu. (Rabiger 2008, 440.) Vaikka elokuva olisi suunniteltu ja toteutettu tarkasti esituotannossa ja kuvauksissa, lopullisesta materiaalista voi löytyä yllättäviä tekijöitä, jotka muodostavat kokonaan omat aspektinsa tarinalle. (Pirilä & Kivi 2008, 30.)

Elokuva on tarinankerrontaa, jossa leikkaajan työkaluina toimivat pääasiassa kuva ja ääni. Ne taipuvat lähes mihin tahansa muotoon, ja niillä voi olla minkälainen viesti tahansa. Jokainen viesti ja sen lähettäjä, tässä tapauksessa elokuva ja sen leikkaaja, haluaa vaikuttaa, välittää tietoa ja tunnetta sekä äärimmillään manipuloida katsojaa. Jotta viesti herättää mahdollisimman paljon huomiota ja ajatuksia, sen tulee olla kiinnostavassa muodossa. Viestin rakenteen ja kerronnan tulee tarjota katsojalle elämyksellinen ja tunteita herättävä kokemus alusta loppuun. Muotoillessaan rakennetta ja kerronnallista kieltä leikkaaja toteuttaa yhtä tärkeintä roolia siinä, miten katsoja vastaanottaa elokuvan ja mitä ajatuksia se katsojassa herättää. (Pirilä & Kivi 2008, 35–37.)

Vaikka leikkaustyöhön onkin olemassa erilaisia kaavoja ja malleja joita noudattaa, ne eivät välttämättä sovellu jokaiseen elokuvatuotantoon. Leikkausta tuleekin lähestyä lähtökohtaisesti materiaalin tasolta. Kuvan ja äänen otosten toiminta, liikerata, näyttelijöiden eleet ja repliikit, musiikki, valaistus ja lukuisat muut elementit toimivat vuorovaikutuksessa ja luovat yhdessä kokonaan uuden merkityksen yhteisessä dialogissaan. (Pirilä & Kivi 2008, 31.)

Ohjaaja Edward Dmytryk kertoo, kuinka jokaisella leikkaajalla voi olla omanlainen työskentelytapansa leikkauksen joka osa-alueella:

Elokvaleikkauksessa on olemassa yhtä monta tapaa tehdä kuin on tekijöitäkin. Ne vaihtelevat mekaanisesta käsityöstä luovaan ajatteluun, ja kun siihen lisätään leikkaajan taidot ja nerokkuus, sekä ohjaajan ja tuottajan panos, on mahdollisuutena ääretön määrä erilaisia tyylejä ja tekniikoita sekä lopputuloksia. (Dmytryk 1984, 1.)

Leikkaajan alaisena voi työskennellä useampiakin leikkausassistentteja. Heillä on yleisemmin enemmän tekninen työnkuva, esimerkiksi materiaalien ja projektien järjestelyä sekä kuvan ja äänen synkkaamista. On myös mahdollista, että leikkausassistentin tehtäviin kuuluu leikkaajan avustaminen versioiden luomisessa, jolloin työnimikkeenä voi toimia muun muassa apulaisleikkaaja, assemblyleikkaaja tai raakaleikkaaja. Työnkuva voi vaihdella suuresti erilaisten tuotantotyyppien välillä, esimerkiksi riippuen siitä, tehdäänkö pitkää elokuvaa vai reality-sarjaa. Mitä teknisempi työkuva leikkausassistentteilla on varsinkin jälkitöiden alkupuolella, sitä enemmän leikkaaja voi priorisoida ajankäyttönsä ja mielentilansa taiteelliseen leikkaustyöhön. (Tikkanen 2023.)

Leikkaaja on yksi harvoista ihmisistä, jolla ei ole tietoa kuvausten tapahtumista, mutta jolla on valtava vaikutus elokuvan lopputulokseen. Hänellä on mahdollisuus nähdä materiaalista puhtaasti vain se mitä on tallennettu, ei kuvausten kiirettä ja painetta. Vain tällä tavalla materiaali voidaan vapauttaa kontekstista, jossa se on luotu, ja se voidaan nähdä kokonaan uudessa valossa. (Murch 2001, 23–24.)

Leikkaajan täytyy keskittyä siihen, mitkä kohtaukset tulisi käyttää ja mitkä hylätä, vaikka se tarkoittaisikin turhaa työtä ja rahanmenoa. Kuvauksissa mukana olleet eivät välttämättä pysty olemaan näkemättä ja tuntematta freimin ulkopuolella olevia asioita ja tapahtumia. Esimerkiksi ohjaaja saattaa olla täysin vakuuttunut siitä, että hän haluaa käyttää jotain tiettyä kuvaa tai ottoa, mutta mahdollisesti se on vain vienyt kuvauksissa niin paljon aikaa ja vaivaa, että se halutaan käyttää ainoastaan turhan työnteon välttämiseksi. (Murch 2001, 23–24.)

4 Haastattelut

Haastattelin opinnäytetyöhön kahta leikkaajaa ja yhtä ohjaajaa; leikkaajat Toni Tikkanen ja Joonas Louhivuori sekä ohjaaja Jojo Erholtz. Haastattelemalla aktiivisesti toimivia ammattilaisia tietäisin saavani luotettavaa ja ajankohtaista tietoa siitä, miten Suomessa leikkaajan ja ohjaajan yhteistyö toimii.

Toni Tikkanen on toiminut leikkaajana hyvin monessa elokuvan ja tv-sarjan genressä. Hänen töihinsä lukeutuvat muun muassa pitkät elokuvat *The Twin - Paha kaksonen (2022)* ja *Verimalja (2022)* sekä tv-sarjat *Mies joka kuoli (2022)*, *Ex-onnelliset (2020)*, *Arman ja viimeinen ristiretki (2018–2022)* ja *Kaverikirja (2022)*.

Joona Louhivuori on jo kolmena vuosikymmenenä toiminut leikkaaja. Pitkistä elokuvista hänen ajankohtaisimpiin töihinsä kuuluvat muun muassa *Iloisia aikoja*, *Mielensäpahoittaja (2018)*, *Tarhapäivä (2019)*, *Ensilumi (2020)* ja *Sieniretki (2022)*. Tv-sarjoista hän on ollut leikkaamassa muun muassa *Sisäilmaa (2021)*, *Jälkeläiset (2022)* ja *Poromafia (2023)*,

Jojo Erholtz toimii ohjaajana sekä leikkaajana. Hänen töihinsä kuuluvat esimerkiksi tv-sarjat *Ex-onnelliset (2020)*, *Maria Kallio (2021)* ja *Kaverikirja (2022)* ohjaajan roolissa sekä *70 on vain numero (2021)* leikkaajan roolissa.

Tikkasen ja Erholtzin löysin haastateltavikseni työharjoitteluni kautta, jossa Tikkanen toimi leikkaajana ja Erholtz ohjaajana. Mielestäni oli kätevää saada haastateltavaksi jo useamman kerran yhdessä työskennelleen työparin, jolloin osa heidän vastauksistaan kertoi heidän välisestä yhteistyöstään eri näkökulmista. Louhivuoren sain haastateltavaksi Tikkasen suosituksesta. Yritin saada myös Louhivuoren kanssa työskennelleen ohjaajan haastateltavaksi verratakseni heidän kokemuksiin samoin tavoin kuin Tikkasen ja Erholtzin kokemuksia, mutta se ei valitettavasti aikataulukiireiden vuoksi onnistunut.

Halusin kysyä haastateltavilta leikkaajan ja ohjaajan työskentelystä ja heillä olleista eri käytännön tavoista. Minua kiinnosti myös kuulla heidän näkemyksiään työparin välisestä luottamuksesta ja ”synkasta” ja siitä, miten se näkyy työskentelyssä tai lopputuloksessa.

On hyvä muistaa, että haastateltavien kertomukset ovat ainoastaan heidän henkilökohtaisia kokemuksiaan eivätkä absoluuttinen ja ainut fakta leikkaamisesta tai ohjaamisesta. Ne ovat kaikille elokuvantekijöille henkilökohtaisia ja omanlaisia kokemuksia, mutta ne kuitenkin kuvastavat myös

hyvin yleisiä käytäntöjä ja tapoja, joita elokuvan tai tv-sarjan leikkausvaiheessa voi olla.

Tässä luvussa vertailen haastateltavien kokemuksia jonkin verran myös omiin kokemuksiini opinnäytetöiden teososien leikkausprosessissa. Kerron havainnoistani yleisluonteisesti, enkä pääosin osoita tiettyjä kokemuksia tiettyyn teososaan. Kaikki leikkaamani teososat ovat eri elokuvagenreä, ja niissä toimivat eri ohjaajat, joista ainoastaan yhden kanssa olin työskennellyt aikaisemminkin samanlaisessa leikkaaja-ohjaaja-asetelmassa.

4.1 Yhteistyön aloitus

Leikkaajan ja ohjaajan yhteistyön aloittamisen ajankohta on ohjaajasta, tuottajasta ja tuotannosta kiinni. Ohjaajat saattavat haluta palaveerata jo esituotantovaiheessa siitä, mitä on tuloillaan, ja saada leikkaajalta mielipiteitä ja apua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa (Tikkanen 18.2.2022). He voivat puhua esimerkiksi tyylistä, referensseistä, teemoista, musiikista, hahmoista, miltä maailma tuntuu ja miten näitä voidaan korostaa leikkauksella. Kuvausten aikana leikkaaja voi antaa ohjaajalleen mielipiteensä, ovatko kohtaukset sopivan katettuja kuvallisesti vai onko tarvetta kuvata lisää. (Erholtz 18.3.2022.)

Jotkut ohjaajat saattavat kuitenkin tulla vasta leikkaamoon esittäytymään leikkaajalle ja muutenkin pysyä etäämmällä, erityisesti leikkauksen alkuvaiheessa. Tässä tapauksessa on tärkeää, että molempien visiot osuvat hyvin yhteen, sillä yhdessä kasvotusten tapahtuva syvempi materiaalin analysointi jää vähemmälle. (Tikkanen 18.2.2022.)

Tärkeää on, että leikkaaja saa havainnot ja ymmärtää materiaalin mahdollisuudet, vahvuudet ja heikkoudet ilman ulkopuolista painetta toimia tietyllä tavalla. On terveellistä myös ohjaajalle pitää taukoa heti kuvausten päättymisen jälkeen, jotta hän voi irtautua tuotannosta hetkeksi ja tulla leikkaamoon levänneenä ja tuorein silmin. Tämän aikana leikkaaja voi ottaa projektin vastaan ja aloittaa ensimmäisen version leikkaamisen. (Louhivuori 10.3.2022.)

Louhivuori kuvailee leikkausvaiheen kulkua seuraavasti:

Jokainen leffa on erilainen, ja jokaisen leffan jälkeen vasta tietää miten se olisi kannattanut tehdä, prosessin sekä lopputuloksen kannalta. Ne pitää tehdä ennen kuin tietää, miten ne olisi pitänyt tehdä. (Louhivuori 10.3.2022.)

Teososien tuotannossa aloitin kaikkien leikkausvaiheen katsomalla materiaalit läpi yhdessä ohjaajan kanssa kuvausten päättymisen jälkeen. Näin pääsemme ohjaajan kanssa yhdessä keskustelemaan muun muassa teoksen rakenteesta, rytmistä ja hahmojen motiiveista. Teososien ollessa lyhytelokuvia niiden materiaalien katsomisessa ei mene kovin kauaa, toisin kuin pitkissä elokuvissa ja tv-sarjoissa, joissa materiaalia voi olla kymmeniä tunteja.

Ammattituotannoissa ohjaaja voi halutessaan katsoa materiaaleja dailiesien eli välittömästi joka kuvauspäivän jälkeen tehtävien katseluversioiden kautta kuvausten aikana, mutta ei tyypillisesti kuitenkaan ole leikkaajan mukana katsomassa materiaaleja leikkaamossa.

Toimin itse leikkaajan roolin lisäksi myös kuvaajana yhdessä teososista, mikä tarkoitti, että minulla olisi lähes täysi vastuu teoksen teknisen puolen visuaalisuudesta. Tyypillisesti leikkaaja ei itse osallistu kuvauksiin oikeastaan koskaan, sillä se saattaa häiritä leikkaajan objektiivista näkökulmaa ja kykyä eläytyä materiaaleihin. Osasin odottaa, että itse kuvaamani materiaalin leikkaaminen ja karsiminen toisi valtavasti henkisiä vaikeuksia, mutta loppujen lopuksi ylijäämämateriaalia ei kuitenkaan ollut melkein yhtään, sillä osasin kuvauksissa ennakoida, mitä kuvia tulisin käyttämään missäkin kohtaa ja milläkin tavalla. Mahdollisen moka tullessa ei välttämättä tarvinnut ottaa uutta ottoa, ja tiesin tarkalleen miten kohtaukset oli kuvallisesti katettu. Eli kuvaajana toimimisessa oli paljon hyviä puolia, mutta uskoisin teoksesta tulleen vähintään huomattavasti erilainen, jos sen olisi leikannut joku muu.

Hyvin yleinen käytäntö leikkausvaiheessa, ja varsinkin ensimmäisessä versiossa on, että molemmat kirjoittavat itsenäisesti ylös ensifiiliksiään ja ajatuksiaan ja käyvät ne yhdessä läpi kasvotusten leikkaamossa. Molemmille jää aikaa pohtia omia näkemyksiään elokuvan kulusta. (Tikkanen 18.2.2022.)

Erholtz painottaa, kuinka tunnemaailmaan ja subjektiiviseen kokemukseen liittyviä asioita on vaikea artikuloida kirjallisesti, joten kasvatusten tapahtuva yhteistyö leikkaamossa on erittäin tärkeää. Samalla hän validoi, mitkä ensimmäisistä tunnekokemuksista ja ajatuksista olivat aitoja, eivätkä vain tietyssä hetkessä tietyllä tavalla koettuja asioita katsoessaan ensimmäistä versiota itsekseen ensimmäistä kertaa. (Erholtz 18.3.2022.)

Leikkaajat ovatkin herkkiä taiteilijoita, jotka työskentelevät intuition kautta ja ammentavat tunteitaan ja kokemuksiaan työhönsä. Yksi leikkaustyön keinoista onkin yksinkertaisesti kysyä itseltään, tuntuuko leikkauskohta hyvältä, jolloin se kannattaa katsoa uudestaan jonkin ajan kuluttua. Jos se tuntuu hyvältä useamman kerran, leikkauskohta on todennäköisimmin optimaalinen siihen, mitä sillä halutaan ilmaista.

Teososien tuotannossa huomasimme monesti kaikkien ohjaajien kanssa, että tarinaa ja kuvia tulee tiivistää reilusti edellisestä versiosta. Kun ajattelimme rytmin olevan kohdallaan, aloimme seuraavalla kerralla jo tiivistämään. Tämä on hyvin tyypillistä erityisesti alkuvaiheessa, sillä elokuvan tarina ja rakenne kehittyvät jatkuvasti myös alitajuisesti päässämme eri versioiden välillä.

4.2 Luottamus

Luottamus yhdessä tekemisestä syntyy jo esituotannossa, kun projekti päätetään antaa sellaisen ihmisen käsiin, joka ei ole ollut alusta asti mukana. Alkuvaihe onkin luonnollisesti erityisen tärkeä luottamuksen muodostamisessa, sillä se määrittää, miten leikkauksivaihe etenee loppua kohden.

Itse sain hyvinkin vapaat kädet erityisesti dokumentaarisen teososan leikkaamisessa alusta asti. Vähäinen kokemukseni dokumenttien leikkaamisessa koitui hyödyksi, sillä minulla ei ollut päähän pinttynyttä mallia siitä, miltä dokumentin kuuluisi näyttää ja tuntua, vaan pystyimme ohjaajan kanssa rauhassa kokeilla erilaisia ratkaisuja kerronnan ja rakenteen muodostamisessa. Louhivuoren mukaan leikkaaja loppujen lopuksi ottaa muiden ihmisten projektin omakseen, ja tarjoaa ohjaajalle ympäristön, missä

hän voi tehdä työnsä sillä tavalla ja niin hyvin kuin itse haluaa (Louhivuori 10.3.2022).

Jos leikkaaja ja ohjaaja työskentelevät yhdessä ensimmäistä kertaa, tulee leikkaajan ottaa kuunteleva ja tarkasteleva rooli, rauhallisesti seurata, miten ohjaaja haluaa työskennellä ja mitä ajatuksia hänellä on elokuvasta, ja toteuttaa niitä omien keinojensa mukaan niin, että ohjaajalla säilyy hyvä olo elokuvan tekemisestä. Joillekin ohjaajille leikkausvaihe on jopa eräänlaista terapiaa; jotkut prosessoivat elokuvantekoa selittämällä kaikkea mahdollista elämästä ja maailmankaikkeudesta, kun taas jotkut ovat tehokkaampia ja suoraviivaisempia työskentelyssään, ja keskustelut pysyvät tiukasti olennaisessa. (Tikkanen 18.2.2022.)

Erholtz pointtaa kuinka erityisen tärkeää luottamuksen kannalta on rehellisyys ja molemminpuolinen tilan antaminen. Se, että tietää toisen olevan inspiroitunut ja antaa sitten toiselle mahdollisuuden toteuttaa itseään, on olennaista ja tärkeää. (Erholtz 18.3.2022.)

Teososissa ohjaajien kanssa vietetyt kahdenkeskiset leikkaussessiot ja henkisen yhteyden kehittäminen olivat hyvän lopputuloksen suola. Tärkeää on antaa leikkaajan ja ohjaajan työskennellä rauhassa ilman muiden ihmisten läsnäoloa ja katseita, sillä ne saattavat syödä luovuutta molemmilta ja viedä tilaa leikkaajan visiolta. Loin ohjaajiin suhteen, jossa pystyin luottavaisin mielin esittämään ehdotuksia ja ajatuksia, joita en välttämättä haluaisi perustella muiden ihmisten kuullen tai nähden. Se vahvistaa henkistä yhteyttä entisestään, mikä edesauttaa syvällisempien merkitysten löytämistä teoksesta, jolloin lopputuloksesta tulee autenttisempi.

Kysyin haastateltavilta, vaatiiko leikkaajan ja ohjaajan välisen työn onnistuminen sitä, että he tuntevat toisensa henkilökohtaisesti, vai riittääkö, että molemmat toimivat puhtaasti ammatillisesti. Kaikki haastateltavat vastasivat yksimielisesti: Henkilökohtaisesti tunteminen tekee leikkausprosessista huomattavasti hauskeempaa ja mielekkäämpää, ja he voivat löytää teoksesta

uusia tasoja. He pystyvät avoimesti käsittelemään asioita, jotka eivät välttämättä liity suoraan leikkaukseen, jolloin kokemuksesta tulee ihmismäisempi ja läheisempi.

Jos työryhmä ammentaa henkilökohtaisia kokemuksiaan taiteelliseen työhön, ne tulevat helposti myös ruudulle. Kun käsikirjoitetaan eheää tai toimivaa teosta, täytyy hypätä jonkin verran omiin kokemuksiin ja totuudenmukaisuuteen. Sama toimii myös leikkauksessa. Mitä syvemmältä saa ratkaisut, sitä syvällisempiä ne ovat myös ruudulla. (Erholtz 18.3.2022.)

Tikkasen mukaan se, että leikkaaja ja ohjaaja toimivat ammattipersonissaan, riittää hyvään lopputulokseen, mutta jos siitä haluaa loistavan, niin se vaatii aitoa synkkaamista. Yhteiset pitkät päivät leikkaamossa menevät helposti jutteluksi, jolloin alkaa väkisinkin tuntemaan toista ihmistä, mutta se ei kuitenkaan ole välttämättömyys siihen, että syntyy hyvä synergia. (Tikkanen 18.2.2022.)

Henkilökohtaisen jakamisen arvo syntyy siinä, kun uskaltaa puhua toiselle ja kuunnella toista. Tekemällä useampia teoksia yhdessä suhde syvenee, ja leikkaajasta ja ohjaajasta tulee parempia elokuvantekijöitä tiiminä. Toisinaan leikkaajan ja ohjaajan etäisyys voi myös helpottaa tiettyä rehellisyyttä, kun henkilökohtainen ulottuvuus puuttuu, eikä mahdollisia erimielisyyksiä oteta henkilökohtaisesti. Se voi olla terveellistä teokselle. (Louhivuori 10.3.2022.)

4.3 Konfliktitilanteet

Konfliktitilanteita syntyy erilaisten mielipiteiden ja visioiden yhteentörmäyksessä. Näiden ratkaisemiseksi molempien osapuolien tulee osoittaa avoimuutta ja kunnioitusta toista ihmistä ja näiden mielipiteitä kohtaan. Tikkanen ja Louhivuori painottavat, kuinka ohjaajalla on viime kädessä vastuu kaikesta, mutta myös omia puolia täytyy pitää. Kun materiaaliin liittyy vahvoja tunteita tai visioita, leikkaajan tulee sanoa suoraan tai jopa ronskisti ohjaajalle, mikäli elokuva on hänen mielestään menossa joltain elementiltään väärään suuntaan.

Erholtz kertoo työn helmen olevan se, että kaikilla on vähän eri kokemuspinta elämään ja arvoihin, ja näiden kokemusten esille tuominen ja itsensä ulkopuolelle pääseminen on kiinnostavaa. Välillä nämä arvot ja kokemukset voivat ilmetä erimielisyyksinä ja konflikteina esimerkiksi siitä, miten erilaiset hetket tulkitaan. Kun elokuvan maailma alkaa fyysisesti muotoutumaan kuvauksissa, ohjaajan on tärkeää pitää kiinni intuitiosta ja alkuperäisestä fiiliksestä ja mennä sitä kohti. Leikkaaja kuitenkin näkee ainoastaan sen, mitä on tallennettu, jolloin heidän näkemyksensä materiaalista voivat olla erilaisia, ja konflikteja pääsee syntymään. On aina ison keskustelun ja ajatustyön paikka, että päästään johonkin lopputulokseen. Ne eivät kuitenkaan ole Erholtzin mukaan välttämättä kompromisseja, vaan asia puretaan ja todetaan jonkin asian olevan paras ratkaisu. Konfliktit eivät kuitenkaan saisi ikinä kasvaa niin isoiksi, ettei pystyisi seisomaan teoksensa takana. (Erholtz 18.3.2022.)

Louhivuori muistuttaa kuinka kyseessä on loppujen lopuksi mielipideoasioista, ja kuinka taiteessa ei ole oikeaa eikä väärää. Kuitenkin on tärkeää myöntää, jos kokee toisen idea olevan lopputuloksen kannalta parempi. Kyse on siitä, miten kommunikoi ja kuinka osoittaa parantavansa teosta. (Louhivuori 10.3.2022.)

Yhdestä teososasta jätimme pois lähes kokonaisen päivän aikana kuvatun kohtauksen. Kyseisen kohtauksen poistaminen tuntui jo alusta asti mielestäni välttämättömältä ratkaisulta elokuvan rakenteen ja rytmin kannalta, ja annoin mielipiteeni myös kuulua. Ohjaaja oli aluksi eri mieltä kanssani, mutta testasimme yhdessä erilaisia leikkausratkaisuja, miten kohtauksen saisi toimimaan parhaiten. Tilanne vaati muutamia läpikatseluita ja keskusteluita ohjaajan kanssa, mutta lopulta tulimme yhdessä lopputulokseen, että jätämme kohtauksen pois. Näissä tilanteissa tärkeää on muistaa ohjaajan auktoriteetti, mutta myös leikkaajan vastuu ja visio.

Erholtzin kokemusten mukaan konfliktitilanteita on enemmän elokuvakoulussa kuin ammattikentällä. Siellä sisällölliset keskustelut liittyvät enemmän tekijöiden omaan egoon ja vastuuseen, sillä kaikki vielä etsivät itseään ja ovat epävarmoja omasta tekemisestään. Leikkaaja-ohjaaja-parit ovat etukäteen yhdisteltyjä, eikä

syvää yhteyttä ole välttämättä muodostunut. Arvopohja ja visiot teoksesta saattavat olla hyvin erilaisia, jolloin leikkaajan alistuminen täysin ohjaajan tahtoon voi syödä leikkaajan itsetuntoa elokuvantekijänä ja leikkaaja voi kokea oman työnsä epäuskottavana. (Erholtz 18.3.2022.)

4.4 Visioiden osuus

Monilla eri osastojen elokuvantekijöillä on erilaisia tavaramerkkejä ja tyyllisiä ominaisuuksia, mistä heidän työnsä jäljen voi tunnistaa. Leikkaajan tyyli menee kuitenkin käsi kädessä ohjaajan tyylin, käsikirjoituksen sekä materiaalin kanssa, sillä ne ovat raamit, jotka leikkaajalle annetaan.

Teososien eri versioiden väleissä minulla saattoi olla ohjaajien kanssa paljonkin samoja mielipiteitä siitä, miten tietyt kohtaukset pitäisi leikata tai mitä pitäisi jättää pois. Kaikesta ei edes tarvinnut itse sanoa ääneen, koska toinen oli jo havainnoinut saman ongelmakohtan. Aivomme toimivat ajoittain jonkinlaisessa symbiosissa siitä, mitä elokuvassa tapahtuisi, jolloin emme voi määritellä, mikä oli kummankin idea tai havainto.

Kaikkien ohjaajieni toimiessa myös teososiensa käsikirjoittajina heillä on alusta asti ollut selvät sävelet siitä, miltä teos näyttäisi ja tuntuisi. Koin olevani mukana tukemassa heidän näkemyksiään tuoden mukaan omat kehitysehdotukseni.

Monissa hyvin leikatuissa elokuvissa on tehty rohkeita ja yllättäviä valintoja leikkauksen suhteen. Jos elokuva on hyvä, sitä ei ole voitu leikata huonosti. Tietyille leikkaajille ominainen tyyli saattaa myös riippua enemmän siitä, millaisia genrejä leikkaaja ottaa vastaan, kuin varsinaisista leikkauksellisista valinnoista. Leikkaus on niin näkymätöntä, ettei persoonallisia tyyliratkaisuja välttämättä osata nostaa esiin. (Louhivuori 10.3.2022.)

Leikkaajien keinot tuoda omaa tyyliään ilmi ovat lähinnä tekniset. Ne voivat olla esimerkiksi alustava äänisuunnittelu ja musiikin käyttö. (Tikkanen 18.2.2022.) Erholtz kuitenkin viittaa leikkaajan tyyllissä olevan enemmän kyse erilaisten tunteiden tulkinnasta ja ilmaisusta. Vaikka leikkaaja pystyy tekemään tyyllillisesti

erilaista jälkeä ja seuraamaan referenssejä, ihmisyyden kokemus on kuitenkin eri tavalla havaittavissa jokaisessa. Miten katsotaan ihmistä, miten tunnetta kuljetetaan, ja mitkä asiat koetaan tärkeiksi? Jos teokselta haluaa tietynlaista intuitiivisuutta, on tärkeää löytää teokselle oikea leikkaaja, joka kykenee tuomaan sen esiin. (Erholtz 18.3.2022.)

Vaikka ohjaajan tyyli ja tuotannon ominaisuudet määräävät hyvin paljon millainen teoksesta tulee, leikkaamossa koostuva lopullinen teos on leikkaajan sekä ohjaajan yhteinen visio tarinasta, eikä molempien visioiden osuuksia pysty määrittelemään. Alkuperäisten suunnitelmien muuttuminen tuotannon edetessä jättää leikkaajan sekä ohjaajan materiaalien tarkkailijoiksi antaen mahdollisuuksia vaikka mihin. Leikkauksesta syntyvä lopputulos on Erholtzin mukaan “täysin yhteinen ideoiden, kokemusten ja tunteiden meri” (Erholtz 18.3.2022).

Tikkanen ja Louhivuori kuitenkin nostavat jalustalle ohjaajan vision, erityisesti fiktion puolella, jossa kuvasuunnittelu ja kuvausten tapahtumat määrittelevät leikkausta paljon. Realityn ja dokumentin puolella leikkaaja pystyy tekemään enemmän itsenäisiä valintoja, erityisesti jos kyseessä ei ole valmis formaatti. Elävä käsikirjoitus ja kuvaustilanteessa vielä avoinna olevat teemat antavat leikkaajan osallistua perustavanlaatuisesti rakenteeseen. (Tikkanen 18.2.2022.)

4.5 Mitä on leikkaaminen?

Haastatteluiden lopussa halusin kysyä jokaiselta haastateltavalta yksinkertaisesti, mitä leikkaus heidän omasta mielestään on ja millainen merkitys sillä on elokuvanteossa.

Leikkaaminen on tärkeimpien juttujen kiteyttämistä järkevästi. Paras kokonaisuus tarinasta mikä halutaan kertoa, ja mikä on mielenkiintoista katsoa ja kokea. Fiktiossa tärkeää on pienien mikronyanssien havainnointi, kun taas realityssä isoin homma on tiivistämisessä, ja teemojen ja sisällön kiteyttämisessä parhaaseen mahdolliseen muotoon. Tunnekokemus, tunnekuljetus ja tunnelogiikka ovat leikkauksessa tärkeintä. (Tikkanen 18.2.2022.)

Leikkaus on tunnepohjaisen todellisuuden kasaamista. Minua kiinnostaa todellisuuden syntyminen kuvaustilanteessa, sekä tunteiden ja ajan kokemus, mikä muuttuu fundamentaalisesti leikatessa. Se liittyy pitkälti siihen kuinka me manipuloimme asioita vai kerrommeko niitä slow cinema -tyyliin ja annamme hetken vain olla edessämme. (Erholtz 18.3.2022.)

Leikkaaminen on todella keskeistä elokuvan kontekstissa ja ideassa. Se on vain elokuvalla ominainen asia, jota ei ole missään muussa taiteenlajissa. Havainnoidaan maailmaa; mistä siinä on kysymys, miten siellä kommunikoidaan, mitä haluamme siitä näyttää ja millä tavalla. Uskalletaan rohkeasti rajata asioita ja assosoida niitä keskenään. Draama ei ole konflikteja, vaan tärkeää ja kaunista. Mitä se kenellekin on, se on itse päätettävä. (Louhivuori 10.3.2022.)

5 Pohdinta

Jälkituotannossa kaikki materiaali on monina pieninä palasina, ja näistä palasista pitäisi kerätä ne parhaat ja koota lopullinen teos. Monien kuukausien työn jälkeen ohjaaja on saattanut hieman sokeutua tarinalle sekä kuvauksissa tallennetuille materiaaleille, eikä välttämättä pysty katsomaan tarinaa enää samoin silmin. Hän tarvitsee avukseen henkilön, jolla ei vielä ole sidettä käsikirjoitukseen tai materiaaleihin ja jolla on herkkyyttä nähdä pienet yksityiskohdat sekä suuren kokonaiskuvan. Tämä henkilö on elokuvan leikkaaja.

Kahdestaan vietetyt viikot ja kuukaudet leikkaamossa koettelevat molempia vahvasti, jolloin on tärkeää työskennellä ihmisen kanssa, johon voi luottaa ja jonka kanssa on mielekästä työskennellä. Leikkaajan tehtävänä on tarjota ohjaajalle tila, jossa pohtia ja tehdä päätöksiä, sekä myöskin toteuttaa omia visioitaan kunnioittaen ohjaajan sekä edellisten työryhmäläisten panosta. Ohjaaja sittemmin kehittää elokuvaa ja tekee päätöksiä leikkaajan antamista vaihtoehdoista. Ohjaaminen on kirjaimellisesti ohjaamista, mutta myös kompromissien tekemistä eri ihmisten kanssa.

Kuten teoriaosuudessa ja haastatteluissa kävi ilmi, työtapoja ja -suhteita on yhtä monta kuin on leikkaajia ja ohjaajia sekä työpariyhdistelmiä. Jokaisella leikkaajalla ja ohjaajalla on omat preferenssinsä työskentelyyn, ja jokaisella leikkaaja-ohjaaja-työpariyhdistelmällä syntyy omanlaisensa työsuhde. Parityöskentely onkin loppumatonta opiskelua ja opettelua, jossa ei tule koskaan täysin valmiiksi, sillä ihmiset kasvavat ja kehittyvät jatkuvasti niin elokuvantekijöinä kuin ihmisinäkin.

Erilaisten persoonallisuuksien vuorovaikutukset ovat ennalta-arvaamattomia. Leikkaajan ja ohjaajan luonteet ovat vain yksi vaikuttava asia monien muiden asioiden lisäksi. Muun muassa ammatillinen kokemus, kommunikointitaidot sekä omat henkilökohtaiset arvot tuovat omat aspektinsa. Näillä asioilla ja niiden erilaisilla yhdistelmillä on useita mahdollisia vaikutuksia luovaan prosessiin, niin hyvässä kuin pahassakin. Olemalla itsetietoisia omista luonteistaan ja tavoistaan molemmat voivat minimoida konfliktien mahdollisuudet ja optimoida vahvuuksiaan luodakseen lopputuloksena tunteita herättäviä ja merkityksellisiä elokuvia.

Erilaiset luonteenpiirteet ja niiden ymmärtämättömyys sekä eriävät työskentelytavat voivat johtaa konflikteihin. Yhteistyöhaluinen ohjaaja todennäköisimmin nauttii työskentelystä leikkaajan kanssa joka tarjoaa omia ideoitaan. Päinvastaisesti itsenäisempi ohjaaja suosii mieluummin leikkaajaa, joka kykenee ottamaan ohjat leikkauksellisista valinnoista, mutta leikkaaja ei kuitenkaan missään vaiheessa saa kävellä ohjaajan auktoriteetin yli. Samoin myös ylikriittinen ja hallitseva ohjaaja saattaa aiheuttaa leikkaajassa eräänlaisen puolustusreaktion, mikä johtaa väärinymmärryksiin, haasteisiin ja ilmapiirin kiristymiseen. Jotta nämä haasteet pystytään ylittämään, tulee molempien kommunikoida avoimesti, rakentavasti ja rehellisesti, millaisia preferenssejä ja odotuksia heillä on työskentelytyyliin ja -tapaan liittyen.

Kuten olen useasti tässä opinnäytteessä maininnut, avoimuus ja luottamus ovat fundamentaalisen tärkeitä leikkaajan ja ohjaajan työskentelyssä. Toiseen

tukeutuminen ja avoimuus omasta haavoittuvaisuudesta tietäen, että heidät otetaan vastaan empaattisesti.

Leikkaamon tulisi olla seesteinen ja turvallinen leikkaajan ja ohjaajan välinen tila. Se on paikka herkkyydelle ja rauhalle poissa kuvausten kiireestä, jossa molemmat pystyvät avoimesti jakamaan ajatuksiaan, tunteitaan ja ideoitaan ilman tuomitsemista ja epäonnistumista.

Turvallisen tilan ja luottamuksen luominen vaatii molemmilta läpinäkyvyyttä omista ajatuksistaan ja visioistaan, kuitenkin hyökkäämättä toisen ammatillista osaamista vastaan. Se johtaa terveellisessä työympäristössä tapahtuvaan idearikkaaseen leikkausprosessiin, jossa pyritään kohti yhteistä tavoitetta. Siihen liittyy konflikteja, neuvotteluita ja riskien ottamista, mutta tuntiessaan olonsa kunnioitetuksi ja kuulluksi työpari todennäköisimmin nauttii yhteistyöstään ja kokee motivoituneisuuden tunteen, mikä johtaa parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen.

Hyvä olo yhdessä tekemisestä ja luottamus toiseen, ammatillisesta sekä henkilökohtaisesta aspektista, ovat ehkä merkittävintä elokuvanteossa, sillä se korreloi suoraan lopullisen teoksen tasoon. Tämä tulisi muistaa jokaisen nykypäivän sekä tulevaisuuden elokuva-alan työntekijän, jokaisella osastolla.

Lähteet

Dmytryk, Edward 1984. On Film Editing. USA: Butterworth Publishers

Harvard Business Review 1977. A Film Director's Approach to Managing Creativity. Verkkosivu. <https://hbr.org/1977/03/a-film-directors-approach-to-managing-creativity> Viitattu 3.12.2022

Lahtinen, Timo 2022. Linjatuottaja. Helsinki-Filmi Oy. Henkilökohtainen tiedonanto: 5.9.2022

Lumet, Sidney 2004. Elokuvan tekemisestä. Helsinki: Like

Mackendrick, Alexander 2004. On Film-making: An Introduction to the Craft of the Director. USA: Faber and Faber Limited

Masterclass 2021. Understanding Filmmaking: The 5 Stages of Film Production. Verkkosivu. <https://www.masterclass.com/articles/understanding-the-stages-of-film-production> (Viitattu 15.1.2023)

Murch, Walter 2001. In the Blink of an Eye: A Perspective On Film Editing, Second Edition. USA: Silman-James Press

Pirilä, Kari & Kivi, Erkki 2008. Leikkaus: Elävä kuva - elävä ääni, Toinen osa. Helsinki: Like

Rabiger, Michael 2008. Directing: Film Techniques and Aesthetics, Fourth Edition. USA: Elsevier

Tikkanen, Toni 2023. Leikkaaja. Henkilökohtainen tiedonanto: 20.3.2023

Haastattelut:

Erholtz, Jojo 2022. Ohjaaja, käsikirjoittaja, leikkaaja. Haastattelu: 18.3.2022

Louhivuori, Joonas 2022. Leikkaaja. Haastattelu: 10.3.2022

Tikkanen, Toni 2022. Leikkaaja. Haastattelu: 18.2.2022